

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Павлин Петров Събев,

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”, Православен богословски факултет.

За дисертационния труд на **Светослав Георгиев Цеков**:

ТРУЛСКИ (ПЕТО-ШЕСТИ) ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР

(691-2)

/ИСТОРИКО-КАНОНИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ/

За присъждане на образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 2.4 Религия и теология (Обща история на Църквата)

Сведение за докторантурата и докторанта

Настоящата процедура е открита след решение на Факултетния съвет на Богословския факултет от 17.11.2022 г. (протокол № 3) и последваща заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД 38-627/29.11.2022 г. Становището е изготвено въз основа на ректорската заповед и на Протокол № 1 от проведено първо заседание на научно жури на 13.12.2022 г., Т. 3.

По настоящата процедура са ми предоставени всички необходими материали, както и подробна информация от обсъждането на дисертационния труд на разширено катедрено заседание на катедра „Историческо богословие”, проведено на 10.11.2022 г. Считам, че процедурата е организирана при спазване на всички законови изисквания. От представения протокол за проверка на оригиналността на текста на дисертацията се вижда, че тя е оригинален авторски труд на Светослав Георгиев Цеков.

Светослав Цеков е завършил Софийската духовна семинария, а след това Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”. От 2019 до 2022 г е докторант по Обща история на Църквата. Изборът на тема, както докторантът споделя в предговора на дисертацията, е обвързан с юридическото образование и професионалната реализация на докторанта. Приветствам такъв осъзнат и целеустремен избор на проблем, по който да се работи.

Данни за дисертацията и автореферата

Рецензираната дисертация е с обем 279 стр., разпределени в: Предговор, Увод, три глави, Заключение, Декларация за оригиналност, Използвана литература (179 заглавия), Приложения (7 приложения).

Двата аспекта в заглавието на дисертацията – историческия и каноническия – са тясно свързани, както и сам докторантът посочва в началото на Предговора и Увода,

подчертавайки необходимостта да се изследва контекста. Структурата на дисертацията отразява това по най-добрия начин, позволявайки на автора да изследва дейността на събора в неговия исторически контекст. Затова, макар че първите две глави съдържат добре известни факти, те са необходими и имат голямо значение за това изследване. Третата глава, която разглежда каноническото наследство от събора, ни предлага интересен подход за систематизиране на каноните според техния адресат (клирици, миряни, всички членове на Църквата – III.2.2) и предмет (III.2.3), като в отделна категория са поставени онези, които са „загубили своята приложимост” (III.2.4).

Методологията на изследването е релевантна на историческия му характер. Историческите факти са представени изчерпателно, което дава възможност дейността на събора да се изследва, като се проследи етиологията на някои процеси по-назад във времето.

Авторефератът е съставен съгласно изискванията и коректно отразява съдържанието на дисертационния труд. Дисертантът има четири публикации, като едната е под печат. От предоставените ми три публикации, две са по темата на дисертацията, като тяхното съдържание засяга историческия контекст на събора и не дублира част от текста на дисертацията.

Приноси и критични бележки

Приемам приносите, които докторантът е формулирал като самооценка на своя труд. Смятам, че първите два приноса могат да се обединят, тъй като представят приносния характер на дисертацията в българската църковна историография. Методологията на класифициране на каноните, както и връзката им с устройството и управлението на Балгарската православна църква, са приноси и важни.

Бих споделил няколко *критични бележки*, които не обезценяват качествата на това изследване:

1. Историографският обзор в Увода би трябвало да зададе изходната база, от която докторантът тръгва, за да надгради с нещо ново – неговата теза, това, което има да ни каже, последователно аргументирано в текста на дисертацията. Представеният историографски обзор не ми дава представа за изходната отправна точка, а по-скоро ми изглежда като съкратен вариант на раздела Библиография с кратки *съвсем общи* анотации и то само към литературата на кирилица. Историческите извори за събора и историческия му контекст не са отделени и не е коментирана тяхната независимост (или зависимост) един от друг и тяхната историческа релевантност. В използваната литература би било добре да се оформи раздел с текстокритични издания на изворите.

Впрочем направи ми впечатление, следейки критичния апарат в процеса на четене, че трудовете на Giovanni Domenico Mansi и Heinz Ohme, които са определени като „фундаментални за настоящето изследване” (с. 18) почти не се цитират (H. Ohme само на с. 174 – единият от посочените трудове, а Mansi на с. 80, 83, 90¹).

Особено в частта, която разглежда времето, мястото и участниците, трябва да присъства повече позоваване на извори, а след това на научни изследвания по тези въпроси. Изворите в тази част са цитирани по руското издание *Деяния вселенских соборов*, но не коректно, като е посочен само том: напр. с. 114 – бел. 195², 199, 200; с. 115 – бел. 203, 204; с. 116 – бел. 206; с. 117 – бел. 210, 211 и т.н., въобще в целия раздел от с. 109 до 133, а и на други места, критичният апарат се нуждае от основно прецизиране. Липсва по-наситено позоваване на извори и тяхното *прецизно цитиране* и относно отношението на Римската църква към събора. В едно историческо изследване работата с изворите по техните критични издания е приоритетна.

2. От приложенията считам, че са уместни №6 и 7; другите, струва ми се, не допринасят с нещо съществено към текста на изследването. Ако се издаде книга на базата на текста на дисертацията, тогава приложенията биха придобили някакъв смисъл.

3. Преди издаване на дисертацията е добре да се направи още една редакторска обработка за отстраняване на някои грешки (*особено в критичния апарат*) и неясноти в изказа, т.напр. на стр. 10 четем: „... още от времето на **първия вселенски събор** (*акцент П. Събев*), провел се в Константинопол през 381 г. – Втори Вселенски събор, където с третото му правило ...” – това изречение е неясно. На с. 13, докторантът посочва като задача: „да **докаже** (*акцент П. Събев*) времето на провеждането на Трулския събор, участниците в него, мястото на провеждането му ... ” и др. „Задоволяването на интереса/любопитството на читателя” (вж. с. 6, 260) не е най-добрата стилистика за текста на една дисертация/академичен труд.

---

¹ Цитиран е само Т. XI, а в Библиографията са посочени Т. X-XII. Цитирането Mansi, т. XI, р. 697–712 (това са 15 колони! в изданието) на с. 90 (бел. 133 и 134) в дисертацията не е коректно и би трябвало да се прецизира.

² Тази важна бележка е неразбираема. Първо, цитирането Theophanes. ..., Р. X. 366 предполага предишно цитиране на източника, а такава няма. Второ, кое от изданията, посочени в Литературата се цитира: 136) *The Chronicle of Theophanes Confessor AD 284 – 813. Oxford, 1997* или 137) *Theophanis Confessor. Chronographia 284 – 813. (ed. C. de Boor), 2 Bde. Leipzig, 1883*. В Оксфордското издание от 1997 на Cyril Mango (първият от посочените източници) страницата, в която става дума за цитираното от дисертанта, е 501. Съкращението Theophanes. ..., Р. X. 366 остава неясно.

Заклучение

Моето становище е, че рецензията на дисертационен труд на Светослав Георгиев Цеков съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в РБ и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Като имам предвид посочените приноси, които приемам като реални постижения на това изследване, препоръчвам на почитаемото научно жури да присъди на Светослав Цеков научната степен „доктор“ в професионално направление 2.4 Теология (Обща история на Църквата).

По настоящата процедура аз ще гласувам **с положителен вот**.

23.01.2023 г.

Доц. д-р прот. Павлин Събев

В. Търново